Turkish Studies *Language and Literature*

Volume 14 Issue 4, 2019, p. 2231-2245

DOI: 10.29228/TurkishStudies.39598

ISSN: 2667-5641

Skopje/MACEDONIA-Ankara/TURKEY

INTERNATIONAL
BALKAN
UNIVERSITY

EXCELLENCE FOR THE FUTURE
IBU.EDU.MK

Research Article / Araştırma Makalesi

Article Info / Makale Bilgisi

✓Received/Geliş: 04.11.2019

✓Accepted/Kabul: 20.12.2019

✍Report Dates/Rapor Tarihleri: Referee 1 (19.12.2019)-Referee 2 (19.12.2019)

This article was checked by iThenticate.

DİN PSİKOLOJİSİ BAĞLAMINDA, İKİNCİ YENİ ŞİİRİNDE MITOLOJİ*

*Mehmet Şahin YAVUZER***

ÖZ

İlkçağa kadar dayanan mitoloji, dünyanın birçok kadim medeniyetinde, yüzyıllar boyunca etkisini sürdürür. İnsanın hayallerini, heyecanlarını, arzularını ve inançlarını kontrol altında tutmak için ortaya atılan söylenceler, mitolojinin kaynağını oluşturur. Mitoloji, din psikolojisi bağlamında değerlendirildiğinde inanma arketipinin bir sonucu olarak ortaya çıkar. Freud ve Jung gibi insan davranışı psikolojisi ile uğraşanlar, mitolojiyi irdeleyip çalışmalarında kullanırlar. Dünya psikoloji bilimi, dinler ve edebiyatta yer edinen mitoloji, ülkemizde de yararlanılan bir alan olur. Türk edebiyatında bazı edebi akımlar sadece mitolojiyi eserlerinde temel alırlar. İkinci Yeni şiir akımı da bunlardan biridir.

Cemal Süreya, Sezai Karakoç, Edip Cansever, Turgut Uyar, Ece Ayhan İkinci Yeni şairleri olarak bilinir. Sıra dışı bir şiir anlayışı ortaya koyan bu şairler, planlı bir şekilde bir araya gelmeyip bazı edebi çevrelerce İkinci Yeni şairleri olarak adlandırılır. Şiirin günlük hayatın bir parçası olduğu anlayışına karşı çıkıp bilinçaltı unsurları, mizahı, sürrealizmi, argoyu, cinselliği şiirlere yansıtırlar. Eserlerine yansıttıkları bir diğer alan ise mitolojidir. Mitoloji onlar için vazgeçilmez karakter ve söylencelerle doludur. Özellikle Yunan ve Roma mitolojisinin önemli karakterleri bazı şiirlerin bütününe yansır. Şairler duygu ve düşüncelerini şire yansıtırken mitolojiyi bir araç olarak kullanırlar. Cumhuriyet Türkiye'sinin ilk edebi ürünleri olarak görülen İkinci Yeni şiirinde mitolojinin varlık sebeplerinden biri de Batı'ya yönelimdir. Batı'nın hukuku, bilimi, teknolojisi, hayat tarzı örnek alınırken edebiyat da önemli ölçüde bundan nasibini alır. İkinci Yeni şairlerinin mitolojiyi eserlerine yansıtımları Batı mitolojisini okumalarından kaynaklanır.

* Bu çalışmamız "İkinci Yeni Şiirine Arketipsel Sembolizm Açısından Bir Yaklaşım" adlı doktora tezinden üretilmiştir.

** MEB, E-posta: yavuzsahin853@gmail.com

Anahtar Kelimeler: İkinci Yeni Şiiri, Mitoloji, Medusa, Zeus, Odysseus.

MYTHOLOGY IN THE SECOND NEW POETRY IN THE CONTEXT OF RELIGIOUS PSYCHOLOGY

ABSTRACT

Mythology, which dates back to the early ages, has influenced many ancient civilizations of the world for centuries. Myths put forwarded to control one's dreams, excitements, desires, and beliefs are the sources of the Mythology. When mythology is evaluated in the context of the psychology of religion, it is seen that it is the result of the archetype of believing. Freud and Jung, who deal with the psychology of human behaviour, examine mythology and use it in their works. Mythology, which takes place in world psychology, religions and literature, is an area used in our country. Some literary movements in Turkish literature are based only on mythology. The second New poetry movement is one of them. Cemal Süreya, Sezai Karakoç, Edip Cansever, Turgut Uyar, Ece Ayhan are known as The Second New poets. These poets, who exhibit an extraordinary understanding of poetry, do not come together in a planned way and these poets are called Second New poets by some literary circles. They object to the understanding that poetry is a part of daily life and they reflect the subconscious elements, humour, surrealism, slang, and sexuality to poems. Mythology is another area they reflect on his works. Mythology is an indispensable character for them and full of myths. Especially the important characters of Greek and Roman mythology are reflected in the whole of some poems. Poets use mythology as a tool to reflect their feelings and thoughts to poetry. One reason for the presence of mythology in the Second New poetry which is seen as the first literary products of the Republic of Turkey, is Turkey's orientation to the Western world. Not only the law, science, technology, and lifestyle of the West but also its literature has been taken as a significant example. The reflections of mythology to the works of the Second New poets stems from their reading of Western mythology.

STRUCTURED ABSTRACT

Religion and belief are the most important arguments that guide the lives of mankind. Mankind has acted with a sense of belief since it existed. This belief was sometimes sun, fire, moon and sometimes a wolf, cow or a plant. Even the pictures on the cave walls show that the first people were a religion. Mythology is also seen as a religion, a belief. Because mythology is a belief system that lasted for centuries among people. Mythology, which is not connected to any sacred book, consists of myths. However, people develop mythology and make it a polytheistic religion. In human consciousness, he creates his own God. This is an indication that it is an archetype of belief in the collective unconscious.

In Western studies, psychoanalysts such as Freud and Jung are referenced for mythological evaluations in the context of the psychology

of religion. These thinkers tried to embody abstract concepts by using mythology in their studies. The mythical stories referenced are of Greek and Roman origin. This situation is reflected in Turkish literature in the late 1800s and early 1900s. The use of mythology brings with it many literary movements. One of them is the Second New poem.

The second poem is one of the most popular movements in Turkish literature. Cemal Süreya, Sezai Karakoç, Edip Cansever, Turgut Uyar, Ece Ayhan, and İlhan Berk are known as the Second New poets. These poets have brought an extraordinary approach to poetry. The beliefs and anecdotes of Eastern and Western civilization are blended. They use humour, irony, and sexuality in their poems. Meaning in poetry does not matter to them. Therefore, these poets have also been called "meaningless poetry". The subconscious, dreams and thoughts of the people in the poems are conveyed with abstract expressions. One of their similarities comes from the use of mythology in their poems.

Edip Cansever's poem "Medusa" stems from the feeling of loneliness. The poet reflects the loneliness and despair of his inner world to the poem through Medusa, a Goddess. Cansever's desire for general isolation in his poems is also seen in this poem. In addition, "Where is Antigone" poem is similar to the poem "Medusa" in terms of emotion. It is possible to see signs of loneliness and isolation. Another poet who deals with mythology is Sezai Karakoç. Karakoç transfers the innovations brought by modern poetry to the poem through an Islamic filter. Karakoç, who makes Islam his lifestyle, does not break his poetry style from the West or the East. Karakoç, who makes Islam a lifestyle, does not break his poetry style from the West or the East. His poem "The Storm" about "Odysseus" describes the struggle. The choice of Odysseus is not accidental. In fact, Karakoç's struggle in life is embodied through Odysseus. Zeus, the most powerful of the Greek gods, is the subject of İlhan Berk. He wrote a poem about each of his wives in his series of poems called "The Adventures of Zeus". These poems are not independent of the events they experience. Ece Ayhan reflects a mythological anecdote of Çanakkale to his poems, which is about the story of Hero and Lendros.

Mythology is the myths that are put forward to control the subconscious desires, fears, excitement and anger of humanity in the context of psychology of religion. For centuries, there have been civilizations that believed in mythological discourses and reflected this in their rituals and religion. In other words, a mythology religion or belief was formed. The best known of these are Roman and Greek mythologies. C. G. Jung and Sigmund Freud, who research and develop theories in psychology, base their concretization on mythical characters and anecdotes. Mythological myths based on good and evil, and the gods who are the figures of these myths, are still used in many fields today. Mythology, which also influences art and architecture, leaves deep traces in literature. It takes its place in mythology fiction texts and poetry in Turkish literature which is advancing rapidly towards westernization. Mythology has an important place in the Second New poem which is influenced by surrealism.

Among the Second New Poets, İlhan Berk is the most inspired one by the mythology. The main reason for this is that his way of using mythology is parallel with his world of ideas and imagination. Unlike

Berk, Cemal Süreya does not find it appropriate to use Greek mythology in Turkish literature and poetry. Because he states that it does not reflect our history. Uyar is also one of them who uses mythology little like Süreya. He also uses the mythical bird "Pegasus", which also belongs to Greek mythology. Ece Ayhan places Greek mythology figures between some lines of his poem. Especially the poem "The Horse and Hero" is a Greek myth. Karakoç, on the other hand, influenced Eastern and Greek mythology and placed them between the lines of his poems. In doing so, he acts in a way that does not contradict the idea of Islam. Cansever, is the second poet who placed mythology in his poems intensely after Berk. His use of mythology in poetry is parallel to the themes in his poems. The theme of mismatch, despair, and escape in mythological characters also maintains its place in his poems.

Keywords: Literature, Legends, Mythology, Religious Psychology, Second New Poetry

Giriş

Mitoloji, bir inanç olduğundan dolayı din psikolojisi temelinde ele alınmalıdır. Din psikolojisinin esas amacı insanı anlamaktır. Dolayısıyla mitolojiye yaklaşma, din psikolojisi ekseninde olmalıdır. Mitoloji, inanma arketipinden doğan inançlar bütünüdür. Mitolojinin doğuşu kesin olarak bilinmemekle beraber bununla ilgili bilimsel bir tespit de bulunmaz. Ortaya çıkış tarihi, paleolitik döneme dayandığı söylenir. Mağara duvarlarındaki resimlere bakılarak bu varsayımın yapıldığı ifade edilir. Eski Mısır ve Sümer çivi yazılarında, Yunan mitolojisinin buradan esinlendiğine dair işaretler bulunur. Yunan ve Roma söylenceleri mitolojinin kökeni ile ilgili insanlığa bilgi veren sözlü ürünlerdir. Bütün medeniyetlerde, söylenceler bulunur. Yunan mitolojisi dünyadaki bütün mitolojilerden daha çok adından söz ettirir. Yunan mitolojisinde bir söylencenin söz olması için üç sözcükle bağdaşması gerekir. Bunlardan ilki "mythos", ikincisi "epos" sonuncusu ise "logos"tur. "Mythos", güven vermeyen bir kaynaktır. Çünkü sadece söylentiden ibarettir. "Epos", belirli bir düzen ve ölçüye göre söylenir. Epos; şiir, destan ve ezgiyle temellendirilir. Dolayısıyla "epos" sözde bir itibar oluşturur. Mitolojinin en önemli özelliği zaman içinde tarihsellik kazanmalarıdır. Troya'nın Yunanistan ile mücadelesi, Achilleous ile Hector'un savaşı ve Truva Atı taktiği bu örnekler arasındadır. Mitoslar zaman içinde her ne kadar değişime uğramışlarsa da özlerini korudukları tespit edilmiştir. "Logos" tamamıyla gerçeğe ilintilidir. O, insanda düşünce; doğada kanundur. Logos, aklın ve bilimin ekseninde oluşturulur. Mythos ve eposları yerden yere vurup düzmece olduklarını söyleyen filozoflar, logos temelli bilimi insanlara kanıtlamak ve kabullendirmek için mythos ve eposlardan faydalanırlar (Erhat, 2007: 86).

Mitoloji, insanlığın doğuşundan bu yana gelen arzuları, korkuları, heyecanları, bilinçaltı dürtülerini kontrol etmede önemli bir role sahiptir. Tam da burada din psikolojisi devreye girer. Mitoloji, bazen bir din bazen de bir inanç olarak kabul edilir. Birçok medeniyet, yüzyıllar hatta bin yıllar boyunca mitolojinin ortaya çıkardığı inanışlarla yaşamıştır. Mitolojinin ortaya koyduğu sonuç, evrensel bir nitelik taşıdığına kişiler için daha inandırıcı olur. Bu inandırıcılık da uzun zaman devam eder. Kadim medeniyette yaşayan insanlarla modern zamanda yaşayan insanlar arasında herhangi bir zekâ farkı yoktur. Sadece toplumlarda geliştirilen bilim farkı vardır. Geçmişteki insanlar, doğa olayları ve insan yıkımlarına karşı iyilik ve kötülük arketiplerin ışığında mythosları oluştururlar. Mythoslar, oluşturuldukları medeniyetlerin tarihi, kültürü, coğrafyası ve yaşayışı ile ilgili bilgi verir.

Mythoslar, mitleri oluşturur. Mitolojiye eski insanlar bir kutsallık atfeder. Kutsallık atfı, saygı ve kaçınma duygusunu beraberinde getirir. Bu konuda dinlerle benzerlik gösterirler. İnsanlar, çaresiz kaldığı durumlar karşısında boyun eğme ihtiyacı hissederler. Bu da inanma arketipini beraberinde

getirir. Mitoloji esas itibarıyla insanın içindeki iyiyle kötünün bir mücadelesidir. Burada da psikoloji devreye girer. Mitoloji, psikolojinin mevcut vakayı somutlaştırmak için kullandığı bir araçtır.

Freud, mitolojiyi belli bir kuram başlığında kullanır. Oedipus ve Elektra, Yunan mitolojisinden seçilmiş karakterler olup Freud'un kuramsal boyutunda başlıklandırılan kahramanlardır.

Jung, insanın iç dünyasında yaşadığı karmaşık duyguları mitler yoluyla ifade edebileceğimizi dile getirir. Ona göre mitler, daha bireyseldir. Hayat, bilimden ziyade mitlerle daha açık anlatılabilir. Bilim, genele hitap ettiğinden bireyin iç dünyasıyla özel olarak ilgilenmez. Ancak mitler böyle değildir, özele hitap eder (Jung, 2001: 23). Jung, *Anılar, Düşler, Düşünceler* kitabında 83 yıllık hayat serüvenini anlatırken “İşte bu da benim mitim.” (Jung, 23) ifadesini kullanır. Jung da tıpkı Freud gibi mitleri özel olarak belirtir. Çünkü mitler, insanın iç dünyasının bir yansımasıdır. Bu yansıma özellikle epopelerle yazın dünyasına yansımaktadır. Birçok yazar ve şair, eserlerinde mitolojik karakterleri kullanmıştır. Özellikle şairler, kendi karmaşık iç dünyalarını mitolojik figürlerle somutlaştırma yoluna giderler. Bu durum esere hem estetik hem de tarihi bir değer katar. Mitoloji, dünya edebiyatında kullanıldığı gibi bizde de kullanılır. Divan edebiyatına baktığımızda şiirlerde Doğu mitolojisinin izlerini görmek mümkündür. Tanzimatla beraber Yunan ve Roma mitolojisi şiirimizde kendisine yer bulur. Cumhuriyet Dönemi Türk şiirinde ise çevirilerin artmasıyla Latin ve Yunan mitolojisinin esintilerini açık bir şekilde belirir. Bunların başında; Yahya Kemal, Nazım Hikmet, Ahmet Hamdi Tanpınar, Salih Zeki Aktay gibi bilinen şairler gelir.

İkinci Yeni şiirine baktığımızda Yunan mitolojisindeki karakterler kendisini gösterir. Bazı figürler benzer iken bazılarının ise sadece bir şair, yer verir. Kimi şairler ise mitlerin geneline değinir.

1. Edip Cansever'in Kaleminden Medusa

Medusa, Yunan mitolojisinin en ünlü kadın yaratıklarından biridir. O, bir Gorgo türüdür. Canavar görünümü olan ve korku salma amacı güden Gorgolarda, en çok tanınan karakter Medusa'dır. Medusa'da saç yerine yılanlar vardır. Tüm bedeninin pullarla kaplı olduğu söylenmektedir. Onunla göz göze gelenlerin taşlaştığı iddia edilir. Bazı söylencelerde ise Medusa'nın korkunç görüntüsüne karşın çirkin olmadığıdır. Bir gün Deniz Tanrı'sı olarak bilinen Poseidon, onun güzelliğine vurulur. Medusa, Athena'nın tapınaklarından birini ziyaret ettiğinde Poseidon ona yaklaşp kendisini arzuladığını söyler. Tapınağın içinde ilişkide bulunurlar. Bakire Tanrıça Athena, bunu affetmez ve Medusa'yı bugün bilinen haline dönüştürür. Daha sonra Perseus'un Medusa'yı öldürmesine yardımcı olur (Sears, 2018: 176).

İkinci Yeni şiirinde Medusa adlı karaktere en çok yer veren Edip Cansever'dir. Cansever'in umutsuzluğa bağlı melankolik şiir anlayışı, Medusa'yı şiirlerine yerleştirmesine neden olur. Bu yüzden onun “Medusa” şiirinde, bu mitolojik yaratığı seçmesi doğaldır:

“Bir buluşma yeridir şimdi hüznlerimiz

Biz o renksiz, o yalnız, o sürgün medüzalar

Asar söylediklerimizi çeker gideriz

Ülkemiz, toprağımız, her şeyimiz

Kıyısında camların bozbulanık rakılar.” (Cansever, 2015: 228).

İmgelerle yüklü olan bu şiirin önceki dizelerinde şair, yalnızlıktan söz eder. Ancak bu bir yakınmadan ziyade yalnızlığı istemedir. Mustafa Karabulut, şiire varoluşçu bir bakışla insanın dünyadaki yalnızlığını belirtir. İnsan, dünyaya gelmiştir ve sonu ölümdür. Ölüm kaçınılmazdır. İnsanoğlu bu konuda çaresizdir ve kendisi kendi özünü oluşturacaktır. (Karabulut, 2011: 61). Şiirdeki yalnızlık, Medusa'yla özdeşleştirilir. Çünkü Medusa da kendi görüntüsünden ve özelliklerinden ötürü

yalnız bir yaratıktır. Burada Medusa'nın mitolojik anlamının yanında "denizanası" canlısına da karşılık gelir. Şair kendisini ve kendisi gibi olanları Medusa'ya benzetir. Cansever, bunu Erdal Öz'e yazdığı bir mektupta şöyle dile getirir:

"Medüza'yı yazacağım. Hani şu denizanasını işte. Denizin içinde deniz renginde bir hayvancık. Sesi yok, ısıtması yok, beklediği yok, gideceği yer belli değil, okşanmaz, sevilmez... hani neredeyse yaşamaz, yaşamadığı için değil de ölümle ilgisi olmadığı için ölmez. Medüza yazılmalı. Kendim için yazmalıyım onu. Adına uygun bir biçim vermeliyim Medüza'ya. Sen bir Medüza'sın. 'Yeni yalnızlıklar arayan' bir medüza." (Cansever, 2016: 51).

Mektupta paylaşıldığı üzere şair, "Medüza'yı yazarken aslında kendini kaleme alır. Şiirin temel izleğine baktığımızda bir uyumsuzluk davranışı da görmek mümkündür. Medusa, kendine has bir mağarada yalnız yaşayan bir yaratıktır. Çevreyle herhangi bir iletişimi yoktur. Gözlerine baktığı kişileri taşa çevirir. O, şairin deyimiyle renksiz, yalnız ve sürgündür. Dolayısıyla uyumsuzdur. Şair, bu uyumsuzluğu kendisine yöneltir. Şiirin dördüncü dizesinde ülkeden, topraktan ve her şeyden kendisini sürgün ettirir. Şairin bu uyumsuzluk ve yalnızlığı çoğu şiirine yansır. Veysel Çolak'ın ifadesiyle "Şiirin içinde gezinen yalnızlık; yaşamda durmadan kanayan bir yaraya dönüşüyor, bir yaşam biçimi oluyor." (Çolak, 2015: 64). O, "Manastırlı Hilmi Bey'e Dördüncü Mektup" şiirinde Cemal adlı karakterin gözlerini Medusa'nın gözlerine benzetir. Bu şiirde yine hüznün izleri görülür:

"Kestiydim saçlarını çoktan
Gözleri bir çift medüza şimdi
Cemal'in
(...)
Bitti yalnızlıklar, bir büyük yalnızlık var artık
İki kaktüs gibiyiz Cemal'le ben
Kendi çölllerimizden koparılmış." (Cansever, 2015: 268)

Şair aslında burada Cemal karakterinde kendisini tasvir eder. Şiir, kurgusal olarak bir mektubu andırır. Bu mektupta, Cemal'in fiziksel görüntüsü ve hayatı tasvir edilir. Saçlarıyla mutlu olan Cemal'in saçları kestirildiğinde gözleri Medusa'ya benzetilmiş. Şiirin geneline bakıldığında yalnızlık ve dışlanmışlık teması hâkim. Gözlerin Medusa'ya benzetilmesi korkunçluğun derecesini göstermesi açısından önem kazanır. Medusa hem şairin hem de onun şiirlerindeki karakterlerin ruh halini gösterir. Cemal karakteri, şairin "Cemal'in İç Konuşmaları" şiirlerinde Cemal'in kendisini toplumdan yalıtın ve içine kapanık iletişimsiz biri olarak yansıtılır. Oğuz Öcal Cemal'i bir "mazoşit" (Öcal, 2013: 408) olarak tanımlar.

Medusa şiiri, "Antigone" adlı şiir kitabının şiirlerinden biridir. Cansever'in mitolojik unsurları barındıran şiirleri bu kitabında yer alır. "Nerde Antigone" şiiri de M.Ö. 440 yıllarında Sophokles tarafından yazılan tek perdelik tragediyadan esinlenerek kaleme alınmıştır:

"İşte
Yaşamış bir kadın yaşıyor orda
Yitmek, hani durmadan yitmek, ulaşmak bir aşkına
Var ya
Orada
Tek imge kayalardır, işte orada

Yaşar hiç konuşmadıklarınız, işte orada
 Dışa vurmadıklarınız, şimdi orada
 Her şey hep kayalardır; otlar da, böcekler de, sular da
 Günler de, zamanlar da” (Cansever, 2015: 243).

Oedipus’un kendi annesi olan İakoste’den doğan kızı Antigone, günümüze gelen bir direniş örneği olarak ele alınır. O, korkunç bir suç işlediğini anladığında gözlerini kör eder. Hem ülkesi hem oğulları ona lanet okurlar. Ona sahip çıkan bir tek kızı Antigone’dur. Antigone babası olan Oedipus’u acındırır. O, insanlar tarafından rahat bırakılınca Antigone, onun huzurlu bir şekilde ölmesine destek olur. Oedipus’un ölümünden sonra Antigone şehrine döner. Kardeşleri arasında amansız bir kavga yaşanmaktadır. Her iki kardeş bu mücadelede ölür. Tahta geçen Kreon, ölen iki kardeşten Eteoklesi kahraman, Polyneikes’i de hain ilan edip onun mezarsız kalmasını ister ve üzerine bir avuç toprak atanı cezalandıracağını söyler. Antigone, Kreon’un bu emrine karşı gelerek kardeşini gömer. Bu davranışının bir suç değil, borç olduğunu söyler. O, yönetime karşı gelerek, devletin baskısına başkaldırıp kişi özgürlüğünü savunur. Kreon, Antigone’yi kayalıklara hapseder. Ancak Kreon’un Antigone’ye âşık olan oğlu onu kurtarmaya gider. Antigone, kendisini asmıştır. Acısından Kreon’un oğlu Haimon da canına kıyar. Sophokles’in eserindeki Antigone karakteri, yaşanan dram ve içindeki insan sevgisiyle beraber devlet otoritesine başkaldıran direnişin timsali olur (Erhat, 2007: 40). Şiire baktığımızda satır aralarında Antigone’ye atıflar görürüz. “Kayalar” imgesi, Antigone’nin hapis zamanını andırır. Çünkü Kreon onu kayalıklara hapsedmiştir ve Antigone orada intihar etmiştir.

Cansever, bu şiirinde de topluluk içinde yalnızlığı ve yalıtılmışlığı işler. Antigone animal davranışlar sergileyen bir kadındır. Onu kutsal yapan, yönetime karşı başkaldırmasıdır. Ancak Cansever onun başkaldırısından ziyade acılarını konu alır. Antigone’nin kayalıklarda hapsedildiği zaman; trajik bir dille anlatılır. Cansever, şiir anlayışında toplumu anlamak için o topluma ait eserlerin okunması gerektiğini ifade eder (Bezirci, 2007:129). Sophokles’in eserini okuyan Cansever, kendi hayal süzgecinden geçirdiği Antigone’yi anlatır. Cansever’in umutsuzluk, yalnızlık ve yalıtılmışlık temaları, mitolojiden esinlendiği şiirlerine de yansır.

2. Sezai Karakoç’ta Odysseus ve Helen

Karakoç her bağlamda kendisini geçmişle birleştirir. Modern şiirin getirdiği yenilikleri İslam’ın manevi süzgecinden geçirerek farklı bir şiir anlayışı ortaya koyar. Onda, entelektüel bir dini bakış vardır. Karakoç, şiirlerinde İslam’ın kutsallığını pekiştirmek için diğer dinlerden ve inanışlardan mutlaka beslenir. Hz. Peygamber ve İslam’daki güzel örnekleri, mutlaka şiirlerindeki satır aralarına yerleştirir. Doğa ve doğaya ait unsurlar, Karakoç’un şiirlerinin vazgeçilmezidir. Ancak Karakoç, doğaya İslami bir bakışla bakar. O, doğayla beraber mitolojik karakterleri de şiirlerine yansıtır.

Karakoç, imgeler yüklediği “Fırtına” şiirinin 4. Bölümünde Odysseus’tan söz eder. Fırtına, birçok farklı anlama gelir. Bazen olumsuz manada insandan bir şey götürürken bazen de “kömürken, elmasa” dönüşür. Sürekli fırtınalarla mücadele eden Odysseus ise bundan nasibini alır:

“Yeni değil eski bildik bir fırtınadır bu
 Odisseus bunda erdi suların yedi türlü sırrına
 Sanıkla ölü arasındaki farka
 Öç bilgisi ustalığına” (Karakoç, 2017: 164).

Odysseus, Yunan mitolojisinden en çok bilinen ve adı anılan kahramandır. O, çok akıllı, zeki, güçlü ve kurnaz bir insandır. Her zaman zekâsı ve mantığıyla hareket eden biri olarak ele alınır. Truva savaşlarında Akhilleus’u savaşması için o ikna eder. Hiçbir kahramanın karşılaşmayacağı güçlüklerle karşılaşan Odysseus hepsinin üstesinden gelir. Deniz Tanrısı Poseidon, ona amansız bir kin ve garaz

duyar. Truva savaşında prenses Helen'den dolayı Truva yenilgiye uğratıldıktan sonra denizlere açılır ve sayısız macerayla karşılaşır. En son kendi evine dönerek ona ihanet edenlerden öç alır (Erhat, 2007: 222). Odysseus Karakoç'un şiirinde fırtınayla mücadele edecek bir simge özelliğini taşır. Sıkıntılarla boğuşup hayatta kalmayı başarma, Odysseus karakteriyle anlatılır.

Karakoç'un *Hızır'la Kırk Saat, Gül Muştusu, Taha'nın Kitabı* adlı şiir kitapları ve bazı şiirleri, epik şiir özelliği barındırır. Mitolojik söylenceler de bunu destekler. O, "Kav" şiirinde Odysseus'la aynı zamanda yaşayan, uğruna binlerce insanın öldüğü Truvalı Helen'i konu edinir:

"Sen yüzünde Akdeniz memnunluğu sen Truvalı Helen

Sana gelmiş bütün Yunan atlı arabalarla" (Karakoç, 2017: 141).

Şair, bu şiirinde ulaşılması güç ve olağanüstü güzellikler barındıran kişiyi, Truvalı Helen'e benzetir. Helen ya da Helena olarak bilinen güzeller güzeli Yunan prensesini Homeros oluşturur. Troya'nın genç prensi Paris, Menelaous'la evli olan Helen'i kaçırr. Helen, Yunanistan ve Troya arasında çağlar boyunca konuşulacak bir savaşa sebep olur (Erhat, 2007: 222). Karakoç'un Yunan mitolojisini şiirine yansıtması, geniş bir okuma birikimine sahip olduğunun göstergesidir. Geçmiş ve gelecek onun şiirlerinde bütünleşir. Şair, M.Ö. alıntılanan bir söylenceyi İslam diniyle bağdaştırır. Bunu yaparken özü bozmadan estetik bir kaygı gütmektedir. Mitoloji, Karakoç'un fikir süzgecinden geçerek mistisizmde farklı bir bakış oluşturur.

3. İlhan Berk'in Mitolojik Tanrısı: "Zeus"

İkinci Yeni şairleri arasında şiirlerine mitolojiyi en çok yansıtan İlhan Berk'tir. Şiirlerinde mitolojik Tanrılara ve kişilere yer veren Berk, mitolojiyi cinselliği yansıtmada kullanır. Onun mitolojiyi kullanma sebebi sadece cinsellik değil, Batılı şiir anlayışının benimsenmesinin de bir etkisidir. Cumhuriyet dönemi şairlerinin birçoğu mitolojiyi kullanır. Yönünü Batı kültürüne ve edebiyatına döndüren Türk edebiyatçıları ne kadar Batılı ölçütlere uygun eserler kaleme almışlarsa o kadar ilgi görmüşlerdir. Bazı yazarlar bu anlayışın sınırını bilmiş, bazıları ise kendilerini bu akıma gereğinden fazla kaptırmışlardır. Örneğin; Cemal Süreya, her ne kadar anlayış olarak Batılı düşüncelere sahipse de mitolojiyi Türk şiirinde kullanmanın doğru olmadığını savunur.

İlhan Berk, *Şairin Toprağı* kitabında şiirde anlamdan çok görüntünün de önemli olduğunu vurgular (Berk, 1992: 50). Bunu her ne kadar Divan şiiri için söylemişse de şiirlerinde kullandığı mitolojik şahsiyetler ve Tanrılar için de bunu dile getirmek gerekir. İkinci Yeni şairlerinden Berk ile beraber özellikle Ece Ayhan ve Sezai Karakoç da şiire tarihi katar. Mitoloji de hem tarihin hem de edebiyatın bir parçasıdır. Bu durum şiiri yine anlama konusuna getirir. Berk, şiiri anlamakla ilgili olarak şunları söyler:

"Bir yazının anlaşılması gerektir. Şiirin değildir. Bir düşünüyü yazı ile anlatırız, bir düşünün anlaşılması ise zorunludur. Düzyazı buna yarar, şiir ise düşünle yazılmaz. Bunun için de anlaşılması istenmez... Şiir okumak, şiiri sevmek herkesin ama herkesin hakkıdır, anlamak ise herkesin bilgisi, yeteneğiyle ilgilidir. Şiirden anlamak, hekimlik ve mimarlık gibi bilgi işidir." (Berk, 2013: 41).

Şiirde imgeye dönüşen mitolojik unsurları anlamak da bir bilgi, birikim ister. Homeros'un *İlyada* ve *Odessia*'sını bilmeden mitolojik şiirleri tam olarak anlamlandırmak olanaksızdır.

İlhan Berk, *Atlas* adlı şiir kitabının bir bölümünü "Zeus'un Serüvenleri", başlığıyla adlandırır. Bu şiir dizisinin altında Zeus'un eşleri başlığıyla altı şiir bulunur. Şair, kendisini Olympos Tanrısı Zeus'un yerine koyarak bu şiirlerini kaleme alır. "Zeus'un Serüvenleri I/ Danae" başlıklı şiir, şairin hayal süzgecinden geçerek metne aktarılır:

"Yağmur olduğumdan mı?

Soyunuk yanına uzandım. Sabah ilini kenar mahallere kurdu.

İkimizin arasına gelip uzandı.

Kulağımın arkasındaki bir dal yasemini sana verdim. Gün

Gerindi. Böğürtlenlerin yanına çekildi.

Artık sana bakıyordum. Altımda.” (Berk, 2013: 132).

Danae, Zeus’un eşinden ziyade ondan gebe kalan bir prenestir. Argos kralının kızı Danae, tunç kaplamalı bir odaya kapatıldığı halde Zeus tarafından hamile kalır. Bu gebeliğin sonunda Medusa’nın kafasını koparacak olan Perseus’u doğurur. Danae, çocuğuyla birlikte bir sandığa konularak denize bırakılır. Zeus’un gözlemi ve koruması altında olan Danae ve Perseus, sağ salim bir şekilde Seriphos adasına çıkarlar (Erhat, 2007: 80). Başka bir rivayette Argos duyduğu bir kehanette torunu tarafından öldürüleceğini öğrenir, bu yüzden tunç kaplı bir odaya konur. Zeus altın bir yağmura dönüşerek Danae ile birlikte olur (Sears, 2018: 86). Berk, bu şiirinde kendisini Zeus’un yerine koyar. Zeus’un yaşadıklarını kendi hayal evreninden geçirerek şiire aktarır. Şair, özellikle mitolojide cinselliği ön planda tutar. Onun duygu yüklü kelimeleri cinsel bir birleşim için olduğu kanısı oluşur. Berk, Zeus’u kudretli ve nazik bir Tanrı olarak gösterir. Çünkü Zeus, Danae’nin yanına zorla veya kapıyı kırarak girmemiş, bir yağmur olarak girmiştir. Bunun yanında ona bir dal yasemin vermesi de Zeus’un kadınlara karşı romantik olduğunu işaret eder.

Şairin kendisini Zeus’un yerine koyduğu bir diğer şiiri de “İÖ”dur. Berk, bu şiirinde yine cinselliği ön plana çıkararak şiirini kaleme alır:

“Gündüz şöyle diyordu geceye: ‘Çıplaktı. Pıtrak gibiydi çıplaklığı.

Açıktı ağzı. Ağzını gezdim. Bir bardak su uzakta duruyordu.

- Seni soydum! Diyordu adam. Sonra soyunukluğunu uzatıyordu.

Otların oraya getirip bırakıyordu. Büyüyordu görüyordum daha bir...

Böyle anlatıyorlardı bizi.

Bir suyu.” (Berk, 2013: 133).

İÖ, Argos kralı İnakos’un kızıdır. Aynı zamanda Hera’nın tapınağında da rahibedir. Zeus, İÖ’yu gördüğünde ondan çok etkilenir. Hera bu durumdan haberdar olup kıskançlık krizleri yaşar. Zeus, için İÖ’nun bulunduğu yer, yasak bölge olduğundan Zeus’la İÖ ormanda buluşurlar. Zeus, ormanda yoğun bir bulut oluşturarak sevişmelerinin görünmesini engeller. Daha sonra İÖ’yu Hera’nın gazabından korumak için onu beyaz bir ineğe çevirir (Sears, 2018: 87). Berk, yine kendisini Zeus’a benzetir. Berk esas itibarıyla bakıldığında kendisini Tanrıların babası, en güçlü, en kudretli olan Zeus’a benzetir. Bu durum biraz da Berk’in tanrıtanımazlığından gelir. Özellikle İslam’a ve Allah’a karşı çok sıradan ifadeler kullanır. Onun kendi deyimiyle tek tanrısı dildir (Sarıkaya, 2014: 120). O, “Asklepios” şiirinde “dil tek Tanrı.” ifadesine yer verir. Onun şiirine baktığımızda, geceyle gündüzün sevişme sahnelerine şahit olduğu diyalogları yansıtır. Su, orda bir imgedir. İÖ aynı zamanda bir su Tanrıçasının kızı olduğu da söylenir. Bunun yanında su yumuşaklığı ve saflığı gösterir. İÖ da rahibe olmasından dolayı su saflığıyla anılır. Bu şiirinde cinselliği fanteziye dönüştürecek bir anlatım tarzı göze çarpmaktadır.

Zeus’un bir diğer eşi Europa’dır. Europa yine Zeus’un diğer eşleri gibi bir prenestir. Berk, “Europa” şiirinde, bu prenses’in Zeus’la olan ilişkisini aktarır:

“İnceikti otlar. Sessizce geçtim suyu. Seni gördüm. Temmuz

Daha dişlerini göstermemişti. Maviydi gök bir firavun

İnciri önümüzü kapatıyordu. Firavuncirinin dalını

Kaldırıp yanına geldim. Deniz gerimizdeydi.

Ayaklarının yanına uzandım. Yavaşça yırttım giysini. Sağrıma

Aldım. Artık yurtluğuma çekiyordum seni.

Boğa kılığında.” (Berk, 2013: 134).

Fenike kralının kızı olan Europa, bir gün plajda gezerken Zeus’un dikkatini çeker. Kız, çok güzeldir. Görkemli bir boğa olarak kızın karşısına çıkar. Europa önce bu yaratıktan ürker, ancak boğa onun ayakları önüne uzanır. Europa, onu okşar ve onun üzerine biner. Zeus, sırtında onu okyanus’a taşıyarak Girit adasına götürür. Orada normal haline dönerek bir ağacın altında Europa’yla beraber olurlar. Europa ise Girit’in ilk kraliçesi olur. Zeus’tan da üç erkek çocuğu dünyaya gelir (Sears, 2018: 88). Şiire baktığımızda tamamen söylemle paralel görünmektedir. Şiirin geneli yine yumuşak bir aşk iklimiyle doludur. Otların incecik olması, yaklaşan temmuz ayı ve göğün masmavi olması, ilişkinin istendik bir şekilde gelişeceğine işaretir.

Şairin bir diğer şiiri olan “Leda”, Zeus’un eşlerinden birini konu alır. Leda, Sparta kralı Tyndareus’un karısıdır. Zeus’un ilgisini çeken Leda, Zeus’un kılık değiştirme oyununun içine düşer. Kendisini bir kuğuya dönüştüren Zeus, bir kartaldan kaçır gibi Leda’nın kollarına düşer. Daha sonra Zeus, Leda’yı baştan çıkarır ve hamile bırakır. Meşhur Truvalı Helen, doğan çocuklardan biridir. (Sears, 2018: 88).

“-Leda! Diye bağırdım. Taygetos tepesindeydik. Ses gitti geldi.

Camlara vurdu gece.

-Sen misin? Dedim, apışlarını aralayarak. Hotozun eğikti düzeltiltim.

Keşileme durmuştu. Gece yavaşça geldi kaşlarını bitişirip çıktı...

Artık altıma altıma çekiyordum seni.” (Berk, 2013: 134).

Şair “Leda ile Zeus” başlıklı bir başka şiirinde yine kendisini Zeus’un yerine bırakarak adeta bir hayalden uyanmış gibidir.

“Cinsel, uyuyor ellerini yüzünü

Leda kapanık öpüşlerime benim

Bırakır vücudunun bir yerini kim

bilir şimdi nasıl. Kapar gündüzünü

sonra bir zaman krallığıma,

suskun.” (Berk, 2013: 312).

Bu şiirde, Leda’nın hareketsizliği şairi kendisine getirir. Çünkü Tanrı’nın gücü insanların sevgisiyle orantılıdır. Kişide bir karşılık verme emaresi gözükmezse Tanrı iyi bir varlık olmaz. Berk’in mitolojiyi sadece cinsellikle bağdaştırması, bir nevi mitolojiye haksızlık olur. Mitoloji; savaş, kin, barış, ihtiras, korku, itaat, aşk, sevgi üzerine kurulu bir türdür. Cinsellik sadece küçük bir boyutunu oluşturmaktadır. Mitolojiye sarılma, şairin yaşadığı dünyada bir kaçış sığınağı gibidir. Şair, sanki yaşayamadıklarını veya yaşamak istediklerini mitoloji dünyasında gerçekleştirmek ister.

İlhan Berk, kendisini Zeuslaştırmıştır. Şair, bütün cinsel düşüncelerini sansürsüz bir şekilde şiirlerine yansıtır. Zeus ve eşleri şiirlerinde bir araçtır. Aslolan şairin bilinçaltındaki cinselliğin dışavurumudur. Berk’in bu şiirleri yazarken Zeus’un eşleri ile ilgili olan söylemleri okuduğu, buna göre şiirlerini kaleme aldığı görülmektedir. Onun bu şiirleri, estetik ve edebi kaygıdan uzak, salt cinsel arzuların yansıtıldığı şiirler gibi gözükmemektedir. “Leda”, şiirinde, alıntı yapmadığımız kısımlarda

cinselliği, pornografiye varabilecek bir düzeyde kullandığı dikkat çeker. Bu yönüyle Freud'un bir terapisinde hastasının iç sağaltım yöntemiyle bilinçaltındaki duygularını ifade etmesi açısından bir benzerlik göstermektedir.

Şairin mitolojik Yunan Tanrı'sı Zeus'u konu alan bir diğer şiiri "Asteria"dır. Zeus'un eşlerinden Asteria, titanların kızıdır. Onun âşık olduğu kadınlardan biridir:

"Türkü söylüyordu Asteria çırlıçıplak. Dokundum dalmış gitmiş memelerine.

Havada döndü durdu sonra çayır kuşu kılığında. Yürüdüm gittim sonra ardısıra.

Gök çalkalandı.

Kaydı kalçaları avucumda." (Berk, 2013: 135).

Zeus, Asteria'ya âşık olup onu kovalamaya başlar. Asteria, kendisini bir bıldırcın haline dönüştürerek sürekli kaçır. En sonunda kendisini denize atıp kayalı bir ada haline gelir (Erhat, 2007: 63). Şiire baktığımızda, diğer şiirlerin duygu olarak devamı gibidir. Sadece şiirdeki kadın karakter ve olay değişmiştir.

Berk'in mitolojiden esinlenerek yazdığı şiirler, bir dizi şeklindedir. Mitolojide gök, yağmur ve yıldırım tanrısı olarak bilinen Zeus, kadınlara düşkün bir karakterdir. Bu söylenceler, cinsellikle de yoğrularak şair tarafından okura sunulur. Zeus imgesi; gücü, kudreti temsil eder. O, istediği her şeyi yapmaya kadir bir Tanrı'dır. Burada, Berk'in düşünceleriyle bir bağlantı kurmak mümkündür. Zeus, nasıl her şeye hâkim olup istediği kadınla bir ilişki yaşıyorsa Berk de sözcüklere bu şekilde hükmetmektedir. Zira Berk, "dil"i tek Tanrı olarak kabul eder. Olguların onu yönettiği değil, onun olguları yönettiği izlenimini verir. Dili de kullanan insan olduğuna göre Berk bir yönüyle kendisini tanrılaştırır.

4. Cemal Süreya ve Ece Ayhan'da Mitolojinin İzleri

Süreya, şiirde mitoslara duyduğu ilgiyi aktarır. Mitler, bir hayal ürünü olarak kabul edilir. Bu hayal ürünü sadece soyut olarak kalmaz. İnsanların hayatına ve davranışlarına da yön verir. Cemal Süreya "16 Dize" adlı şiirinde mythosların özelliklerini kastederek onun varlığıyla mutlu olur:

"Yeşil saçlı bataklık kızı.

Yazgının bir günlüğüne güncelleşmesi.

Gözlerinde İbn-i Sina bozukluğu.

Sazan pullarıyla örmüş kapısını.

(...)

Benim küçük kız çocuğu tanrım!

Mitos, yitme n'olur!" (Süreya, 2008:271).

Cemal Süreya, bu şiirinde söylencelerin de özelliği olan masalsı unsurlardan faydalanır. Mitolojik izleri sadece bu şiirinde kullanır. Bu şiirde mitolojiye derin bir ilgi duyulurken, Süreya bir yazısında mitolojinin şiire girmemesi gerektiğini vurgular. Şair, şiirimizde mitolojinin kullanılmasına kesin bir dille karşı çıkar. Ona göre Yunan mitolojisini kendi mitolojimiz gibi kullanmak, tuhaf bir idealizm içine girmek ve gerçekten uzaklaşmaktır (Erdal, 2013: 123). Bu yüzden onun şiirlerinde Yunan mitolojisinin izleri pek görülmez. Onun bu tarzı, epopeyi anımsatır. Çünkü oluşturulan hayal, kelime süzgecinden geçip şiiri oluşturduğu için bir estetik değer kazanmıştır. Şiire baktığımızda küçük kız çocuğu tanrılaştırılmış ve bu benzetme şaire ilham vermiştir. Bu küçük kız çocuğu olan Tanrı da Mitos'dur. Süreya, bu şiirde mitosların hayalleri kurmada önemli bir rolü olduğunu belirtir. Çünkü şiirin bütünü bir hayal ürünüdür.

Benzer bir hayal ürününe Ece Ayhan'da rastlarız. Ayhan'ın bazı şiirlerine mitolojik unsurlar yansır. Bu sadece bir figür değil, söylencenin bütününe kapsar. Onun "Hero ile At" şiiri, hem mekân hem de zaman olarak mitik bir şiirdir:

- "1. Sestos'da, zeytin ağaçları altında, Bogaz'ı yüzerek geçen,
gece renkli bir At'la sevişir Hero,
2. Sizin total Akhilleus tavlmasının yıkıldığı Nâraburnu'ndan
atlıyor denize; tutturabilmiş midir Akbaş'ı?
3. Abydos'da, kızgın demirlerle daglanmış, hayıtlarla
kırbaçlanmış 'dere', aşağıya Ege Denizi'ne akar.
4. Dikizci rahip, Hero'yu Asya yakasına gönderir parmağıyla,
genç At'ı da yanına Avrupa'ya almıştır.
5. "Ama argın sabahlar unutulmuş" dedi bir Ecebaba. "Kız
burada kalsın. Tarihler iki türün de aşklarını taşır." (Ayhan, 2013:173).

Ayhan'ın bu şiiri Afrodit'in rahibelerinden biri olan Hero ve onun aşkı Leandros'u anlatır. Çanakkale Boğazı'nın en dar yerinde olan Sestos (Akbaş'ın mitolojideki adıdır.) (Yalın, 2015:91) ve Abidos (Nareburnu'nun mitolojideki adıdır.) (Yalın, 2015:91) adında iki şehir bulunur. Abidos'ta bir kralın oğlu olan Leandros ile Hero birbirlerine âşık olurlar. Bu aşk, Hero'nun bakire bir rahibe olmasından dolayı imkânsız hale gelir. Ancak Leandros'u kimse durduramaz. O, yazın boğazın bir yakasından diğerine yüzerek geçip elinde fenerle ona yol gösteren Hero ile buluşur. Yaz boyunca Leandros sürekli yüzerek karşıya geçer. Yazın bitiminin bir gecesinde fırtına oluşur. Ancak Hero meşaleyi yakmış, Leandros hiç düşünmeden yüzmeye başlamıştır. Fırtına Hero'nun elindeki meşaleyi söndürür ve Leandros yolunu kaybederek soğuk dalgalara teslim olur. Leandros'un cansız bedeni Sestos'un kıyısına vurur. Hero'nun umudu tükenir ve kahrından kendisini boğazın serin sularına bırakır (Erhat, 2007: 143). Ece Ayhan, Hero ile Leandros'un aşkını, kendi kelime ve hayal süzgecinden geçirerek okura sunar.

Şairin Leandros'u bir ata benzetmesi ve Akhilleus karakterini kullanması tesadüf değildir. Akhilleus, at adamın yanında büyütülür. At adam ve yetiştirdikleri çok yönlü niteliklerle eğitilir. Onun eğitiminden geçen gençler; saz çalıp ezgi söylemeyi, güzel konuşmayı, savaşmayı, mücadele etmeyi, acıya dayanmayı, yalan söylememeyi, ölçülü olmayı aynı zamanda iyi bir hekim olmayı öğrenirler. (Erhat, 2007: 143). Akhilleus da bu gençlerden biridir. Ayhan, burada Leandros'u At adama benzeterek onun ne kadar üstün özelliklere sahip olduğunu vurgular.

Sonuç

Mitoloji, din psikolojisi bağlamında insanlığın bilinçaltındaki arzularını, korkularını, heyecanlarını ve öfkelerini kontrol etmek için ortaya atılan söylencelerdir. Yüzyıllar boyu mitolojik söylemlere inanıp bunu ritüellerine ve dinine yansıtan medeniyetler görülür. Bunların en bilinenleri Roma ve Yunan medeniyetlerine ait mitolojilerdir. Psikoloji dalında araştırma yapan ve kuram geliştiren C. G. Jung ve Sigmund Freud somutlaştırmalarını mitik karakter ve anekdotlar üzerine temellendirirler. İyilik ve kötülük üzerine kurulan mitolojik söylenceler ve onların figüranları olan Tanrılar, günümüzde hala çoğu alanlarda kullanılırlar. Mimariyi ve sanatı da etkileyen mitoloji edebiyatta da derin izler bırakır. Batılılaşma yolunda hızla ilerleyen Türk edebiyatında da mitoloji, kurgu metinlerinde ve şiirde yerini alır. Sürrealizmden etkilenen İkinci Yeni şiirinde önemli yer edinir.

İkinci Yeni şairleri arasında mitolojiden en çok esinlenen, İlhan Berk'tir. Çünkü onun mitolojiyi kullanma şekli, kendisinin fikir ve hayal dünyasıyla paraleldir. Berk'in şiirlerinde Zeus'u

ana karakter olarak kullanması, insanoğlunun güce verdiği öneme işaret eder. Ataerkil toplumun bir kalıntısı olan Tanrı ve erkek analojisine, Berk'in mitoloji ile ilgili şiirlerinde rastlanılır. Berk'e karşılık Cemal Süreya, Yunan mitolojisinin Türk edebiyatında ve şiirlerde kullanılmasını uygun bulmaz. Çünkü tarihimizi yansıtmadığını ifade eder. Şair, Anadolu folkloruna ait unsurları kullanmaktan yanadır. Uyar da Süreya gibi mitolojiyi çok seyrek kullanan biridir. O da yine Yunan mitolojisine ait olan efsanevi "pegasus" kuşunu kullanır. Bir özgürlük ve güç kuşu olan pegasus, insanoğlunun güçlü ve özgür olma isteği ile ilgilidir. Ece Ayhan, bazı yerlerde Yunan mitolojisi figürlerini satır aralarına yerleştirir. Özellikle "Hero ile At" şiiri, bir Yunan söylencesidir. Bu şiirin temelinde yatan aşk ve acı ikilisi okura sunulmak istenir. Mitolojik bir hikâyenin aktarılması da tesadüf değildir. Mitolojik hikâyelerin, dönemin şairleri tarafından tercih edildiği ve şairlerin şiirlerine zenginlik kattığı anlayışı hâkimdir. Karakoç ise Doğu ve Yunan mitolojisinden etkilenecek onları şiirlerinin satır aralarına yerleştirir. Bunu yaparken İslam fikrine aykırı olmayacak şekilde davranır. İkinci Yenicilerden Cansever ise Berk'ten sonra mitolojiyi şiirlerine yoğun olarak yerleştiren şairdir. Onun mitolojiyi şiirde kullanması, şiirlerindeki temalarıyla paralellik gösterir. Mitolojik karakterlerdeki uyumsuzluk, umutsuzluk ve kaçış teması, bu tür şiirlerinde de yerini korur. İkinci Yeni şairlerinin geneline baktığımızda mitolojiyi kullandıklarını görebiliriz. Bu da Batılı şiir anlayışının yerleşmesinin bir sonucudur.

KAYNAKÇA

- Afacan, A. (2003). *Şiir ve Mitology- Cumhuriyet Dönemi Şiirinde Yunan ve Latin Mitologyası*. Ankara: Doruk Yayıncılık.
- Akkanat, C. (2002). *Gelenek ve İkinci Yeni Şiiri*. Ankara: T.C. Kültür Bakanlığı Yay.
- Aytaç, G. (2001). *Karşılaştırmalı Edebiyat Bilimi*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yay.
- Andaç, F. (2004). *İlhan Berk'le Şiirin Anayurdunda*. İstanbul: Dünya Yayınları
- Andrews, W. G. (2001). *Şiirin Sesi, Toplumun Şarkısı*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Ateş, M. (2014). *Mitolojiler ve Semboller*, İstanbul: Milenyum Yayınları.
- Ayhan, E. (2013). *Bütün Yort Savul'lar! 1954-1997, Toplu Şiirler*. İstanbul: YKY.
- Bachelard, G.(1995). *Ateşin Psikanalizi*, (Çev. Aytaç Yiğit). İstanbul: Bağlam Yayınları.
- Bachelard, G.(1996). *Mekânın Poetikası*. (Çev. A. Derman). İstanbul: Kesit Yay.
- Bachelard, G.(2004). *Su ve Düşler*. (Çev: Olcay Kunal). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Berk, İ. (2013). *Aşk Tahtı*. İstanbul: YKY.
- Berk, İ. (2016). *Akşama Doğru*. İstanbul: YKY.
- Berk, İ. (2001). *Eşik*. İstanbul: YKY.
- Bezirci, A. (2013). 2. *Yeni Olayı*, İstanbul: Tel Yayınları.
- Bezirci, A. (2007). *Metin Eloğlu, Edip Cansever*, İstanbul: Evrensel Basım Yayın.
- Bonnefoy, Y. (2016). *Antik ve Geleneksel Toplumlarda Dinler ve Mitolojiler Sözlüğü*, İstanbul: Alfa Yayınları.
- Bulfinch, T. (2017). *Klasik Yunan ve Roma Mitolojisi*, İstanbul: İnkılap Yayınevi.
- Campbell, J. (2013). *Kahramanın Sonsuz Yolculuğu*. (Çev. Sabri Gürses). İstanbul: Kabalcı Yayıncılık.

- Cansever, E. (2015). *Sonrası Kalır I*. İstanbul: Adam Yayınları.
- Cansever, E. (2017). *Sonrası Kalır II*. İstanbul: YKY.
- Cansever, E. (2017). *Şiiri Şiirle Ölçmek*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Carol, S. P. (2003). *İçimizdeki Kahraman*, Akaşa Yayıncılık: İstanbul.
- Cengiz, M. (2012). *Cemal Süreya- İkinci Yeni Bilincinin Kurucu Gücü*. İstanbul: Şiirden Yayıncılık.
- Cengiz, M. (2004). *Hayat, Edebiyat, Siyaset/ Ahmet Oktay ile Düünden Bugünden*. İstanbul: Everest Yayınları.
- Certel, H. (2003). *Din Psikolojisi*. Ankara: Andaç Yayınları.
- Cöntürk, H.- Bezirci, A. (1961). *Turgut Uyar, Edip Cansever*. İstanbul: de Yayınları.
- Çolak, V. (2015). *Edip Cansever'de Şairin Kanı*. İstanbul: Papirus Yayınları.
- Erdal, T: (2013), “Şiirin Esin Kaynağı Olarak Mitoloji”, *Folklor/Edebiyat*, 76, 123.
- Erdost, M. İ. (1997). *İkinci Yeni Yazıları*. Ankara: Onur Yayınları.
- Erhat, A. (2007). *Mitoloji Sözlüğü*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Eroğlu, E. (2005). *Modern Türk Şiirinin Doğası*. İstanbul: YKY.
- Fuat, M. (2000). *İkinci Yeni Tartışması*. İstanbul: Adam Yayınları.
- Fuat, M. (2001). *Tartışmalar*. İstanbul: Adam Yayınları.
- Freud, S. (1994). *Psikanaliz*. (Çev. Tahsin Büyükören). İstanbul: Düşünen Adam Yayınları,
- Frodham, F. (2004). *Jung Psikolojisi*. (Çev. Aslan Yalçiner). İstanbul Say Yayıncılık.
- Fordham, F. (2011). *Jung Psikolojisinin Ana Hatları*, Ankara: Say Yayınları.
- Gariper, C. - Küçükcoşkun, Y. (2009). *Yakup Kadri'nin Nur Baba Romanına Psikanalitik Bir Yaklaşım*, İstanbul: Akademik Kitaplar.
- Gezgin, D. (2017). *Bitki Mitosları*, İstanbul: Sel Yayıncılık.
- İlhan, A. (1980). *Gerçekçilik Savaşı*, İstanbul: Yazko Yay.
- İlhan, A. (1996). *İkinci Yeni Savaşı*. Ankara: Bilgi Yayınları.
- İnce, Ö. (2000). *Şiirde Devrim*, İstanbul: Adam Yay.
- İnce, Ö. (2001). *Şiir ve Gerçeklik*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Yay.
- İnce, Ö. (2002). *Tabula Rasa*, İstanbul: İş Bankası Kültür Yay.
- Jung, C. G. (2006). *Analitik Psikoloji*, (Çev:Ender Gürol), İstanbul: Payel Yayınevi.
- Jung, C. G. (2000). *Analitik Psikolojinin Temel İlkeleri*, (Çev. Kamuran Şipal), İstanbul: Cem, Yayınevi.
- Jung, C. G. (2001). *Anılar, Düşler, Düşünceler*, (Çev. İris Kantemir), İstanbul: Can Yayıncılık.
- Jung, C. G. (2017). *İnsan ve Sembolleri*. (Çev: Hatice Mukaddes İlgün). İstanbul: Kabalıcı Yayınları.
- Karataş, T. (1998). *Doğunun Yedinci Oğlu Sezai Karakoç*. Kaknüs Yay. İstanbul.
- Karakoç, S. (2017). *Gün Doğmadan*. İstanbul: Diriliş Yayınları.
- Karabulut, M. (2013). *Edip Cansever Şiiri Psikanalitik Bir İnceleme*. Ankara: Öncü Kitap.

- Karabulut, M. (2011). "Edip Cansever'in 'Medüza' Şiirine Varoloşçu Bir Bakış", *Erdem Dergisi*, 61, 2011, 152- 158.
- Kırtunç, A. L. (1992). *Sözcükler Meleği- Marge Piercy ve İlkörneksel Eleştiri*. İzmir: İleri Kitabevi.
- Korkmaz, R. (2004). *Yeni Türk Edebiyatı El Kitabı*, Ankara: Grafiker Yayınları.
- Macit, M. (1996). *Gelenekten Geleceğe*, Ankara: Akçağ Yayınları.
- Moran, B. (2002). *Edebiyat Kuramları ve Eleştiri*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Okay, M. O. (2004). *Poetika Dersleri*. Ankara: Hece Yayınları.
- Oktay, A. (1993). *Cumhuriyet Dönemi Edebiyatı 1923-1950*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Oktay, A. (2019). *Şairin Kanı, Yazınsal Eleştiriler 1*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Öcal, O. (2013). *Bir Şair, Bir Antagonist Tavrı Edip Cansever*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Özhan, Ö. (2016). *Dünya Mitolojisi*. Ankara: Nika Yayınevi.
- Özpalabıyıklar, S. (2003). *A'Dan Z'Ye İlhan Berk*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Perinçek, F.- Duruel, N. (1995). *Cemal Süreya 'Şairin Hayatı Şiire Dahil*. İstanbul: Kaynak Yayınları.
- Sarıkaya, O. (2014). *İkinci Yeni'nin Boy Aynası*. Ankara: Hece Yayınları.
- Sazyek, H. (1999). *Cumhuriyet Dönemi Türk Şiirinde Garip Hareketi*. Ankara: İş Bankası Yayınları.
- Süreya, C. (2008). *Sevda Sözleri*. İstanbul: YKY.
- Süreya, C. (1996). *Günler*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Süreya, C. (2005). *Günübirlikler*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Süreya, C. (1992). *Uzat Saçlarını Frigya*. İstanbul: Yön Yayınları.
- Süreya, C. (2008). *Sevda Sözleri*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Todorov, T. (2001). *Poetikaya Giriş*. İstanbul: Metis Yayınları.
- Todorov, T. (2011). *Edebiyat Kavramı*. İstanbul: Sel Yayıncılık/Kuram.
- Tural, S. (2003). *Cumhuriyet Dönemi Türk Şiirinde Din Duygusu*. İstanbul: Kitabevi.
- Ulurmak, Ü. (2017). *Edip'in Lastik Topu*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Uyar, T. (2002). *Büyük Saat*. İstanbul: YKY.
- Yalçın, M. (2003). *Şiirin Ortak Paydası, Şiirbilimine Giriş*. İzmir: Dokuz Eylül Yay.
- Yeniay, M. (2013). *Gerçeküstücülük ve İkinci Yeni*. İstanbul: Şiirden Yayıncılık.
- Yetkin, S. K. (1972). *Estetik Doktrinler*. Ankara: Bilgi Yayınları.
- Yüksel, S. (2010). *Türk Edebiyatında Yunan Antikitesi*, Sivas: Asistan Yayıncılık.